

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационния труд на Владимир Котковский „Кредитно-инвестиционните иновации на банките“ за присъждане на научна степен „доктор на икономическите науки“

от проф. д-р Динко Георгиев Динков – Университет за национално и световно стопанство – София и Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

Тази рецензия е изготвена съгласно заповед 386 от 13.04.2017 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ за определяне състав на научно жури за провеждане на защита на дисертацията.

Представяне на докторанта:

Владимир Котковский е дългогодишен и утвърден университетски преподавател в Украйна. Със своя дисертационен труд и многото практико-приложни разработки той се е доказал като познавач на опита в банкирането в страни с развити банкови системи. Неговите изследвания и публикации са дали приноси за усъвършенстване продуктите на много украински банки и за развитието на техните услуги. Авторът на дисертацията е доказал се учен в изследването на финансово-кредитните операции, което е видно от многобройните му публикации – самостоятелна монография, учебници, многобройни статии, практико-приложни разработки за банкови институции.

Негови теоретични проникновения са в основата на конкретни препоръки за развитие на иновативния капацитет на опериращи в Украйна банки.

Бележки по актуалността, обхвата и значимостта на дисертацията

С труда си „Кредитно-инвестиционните иновации на банките“ Владимир Котковски аспирира за получаване на научната степен „доктор на икономическите науки“. Той си поставя за цел развитието, задълбочаването и усъвършенстването на теоретико методологическите основи на кредитно-инвестиционните иновации на банките. Темата предразполага към доказване на автора като икономист от висока класа, способен да изследва злободневни аспекти в развитието на икономическите процеси в съвременното пазарно стопанство и особено в неговата най-динамична сфера – финансово-кредитната. Владимир Котковски предприема изследването с ясното съзнание, че Украйна е страна, в която се осъществяват радикални политически и икономически промени, съпътствани от реструктуриране на националния стопански комплекс, спад в производството, инфлация, нарастваща безработица, изостряне на социални проблеми, неадекватната на новите реалности нормативна база. Поставянето на пазарни релси производството на стоки и услуги променя и ролята на търговските банки. В дисертацията в пълнота е представено състоянието на банковото дело в Украйна и особено кредитирането и инвестирането. Авторът държи сметка за високите рискове, пред които са изправени финансово-кредитните институции в тази страна. Без всякакво съмнение, дисертационният труд е злободневно актуален.

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертацията.

Научни достойнства на дисертационния труд и критични бележки

Мобилизирайки огромен брой източници (325 чуждестранни и украински, можеше да използва и български) Владимир Котковски не само осмисля и представя световния опит в разработването и прилагането на нововъведения в банкирането в най-напредналите в това отношение страни, но прави опит да стимулира опериращите в Украйна банки да зложат на иновативния подход в предоставянето на банкови услуги в конкретните условия. В това намирам голямото достойнство и принос на този дисертационен труд. За разработването му авторът стъпва на постиженията на икономическата теория и развитието на финансово кредитната дейност в съвременното пазарно стопанство и по същество създава концептуално методологическа база за развитието на иновациите в инвестиционно-кредитната дейност на банките в Украйна. В изложението са анализирани много факти, използвана е статистическа информация, дадени са експертни оценки, направени са обобщения и изводи – все присъщи на стойностно научно изследване подходи. Авторът демонстрира добре подплатено самочувствие на високо квалифициран специалист и чрез даваните от него препоръки за конкретни практически решения. Много резултати от негови изследвания са внедрени в конкретни банки и са влезли в учебното съдържание на преподавани университетски учебни дисциплини.

В дисертацията е отредено място на авторска матрица за иновативния потенциал на банките. Това само по себе си е синтез на теоретичните разработки на автора, които придобиват практико-приложни измерения. Това са убедителни доказателства, че Владимир Котковски има основания да

претендира за придобиване на научната степен „доктор на икономическите науки“.

В условията на невиджано висока степен на интернационализация на икономическия живот финансово-кредитната дейност придоби особена роля в производството на блага. На практика тази роля е трудно разбираема и силно мистифицирана. Финансовият (фиктивният) капитал изпълнява особени функции в организирането на възпроизводствения процес, в разпределението и преразпределението на създаваните блага. Финансово-кредитните операции се превърнаха в механизъм за гигантско преразпределяне на богатство и стимулират нарастващ интерес към разработване на всевъзможни нововъведения за извличане на огромни печалби. На основата на класическите форми на финансовия капитал като акции и облигации се родиха умопомрачителни деривати. Тези нови тенденции пораждат необходимост от „висш пилотаж“ във финансово-кредитната сфера на икономическите процеси и стимулират разрастването на ролята на иновативни подходи. Основателно в труда е отделено специално внимание на факторите, стимулиращи иновациите в банковото дело.

Владимир Котковский разглежда кредитно-инвестиционните иновации като икономическа категория и това му позволява да се добере до дълбоки същностни характеристики на нововъведенията в кредитно-инвестиционната дейност на банките. На основата на постижения на икономическата наука в осмислянето на иновациите (авторът демонстрира предпочитания към съждения на Йозеф Шумпетер) предложеният дисертационен труд предлага прецизирани дефиниции, които насочват към по-прагматично отношение към изграждане на иновационен капацитет на кредитните институции. Считаю, че има необходимост по-категорично да се каже, че смисълът на

нововъведенията, иновациите е в постигане на конкурентни предимства в обслужващата икономическите процеси сфера – финансово-кредитната. Тук ще вмъкна една бележка: съгласявайки се, че иновационната инфраструктура е необходима предпоставка, не може да се пренебрегва обстоятелството, че кредитно-инвестиционната иновативност зависи най-вече от творческия потенциал на банките, а не от заклинания за прилагане на иновативен подход. По същество в дисертацията е обърнато подобаващо място инвестиционното осигуряване на иновациите в банкирането, но може би си струва повдигането на по-широкия въпрос за ресурсното осигуряване на иновативния подход.

Авторът обособява специално място на иновативния капацитет сред поредица други капацитети на банковите институции. Струва ми се, че в случая иновативният капацитет е функция на много други способности на персонала на банките, разбира се при отчитане на реалните потребности и възможности, които разкрива средата, в която се осъществява банковата дейност. Споделям извода, че най-големият риск (сред многото) за банките е отказът от иновации.

Заслужава специално внимание препоръката за следване на оптимална иновационна политика на банките. Превръщането на иновациите в самоцел също крие рискове.

При две предварителни обсъждания правих някои бележки по дисертацията и реакциите на автора засилиха впечатлението, че той е открит за критики, готов е за участие в дискусии и аргументирано отстоява свои позиции. Тогава обърнах внимание, че в цялото изложение се демонстрира убеденост, че иновациите в кредитно-инвестиционната дейност на банките

водят до усъвършенстване на банковите продукти. Отново ще отбележа, че на практика се наблюдава появата на все по-изтънчени предложения, целящи по-големи изгоди за банките, но не винаги стимулиращи реална икономическа активност. Затова отново препоръчвам на автора да отдели специално внимание на систематизирането на банковите иновации от гледна точка на тясно банковите интереси и от гледна точка на ефектите върху реалната икономика. Считаю, че на тази дисертация подобава да отдели внимание на ролята на банковите иновации в разразяването на финансови кризи, особено в началото на XXI век. Само ще спомена започналата като ипотечна криза в САЩ през 2007 година все още непреодоляната световна финансова криза.

Отново настоявам за по-сериозно внимание и проследяването на иновативната активност на чуждестранни банки, опериращи в конкретна страна, и по-специално в Украйна, за която авторът е натрупал солидна информация. Той счита, че присъствието на чуждестранни банки ограничава възможностите за изпадане на банковата система в шокова ситуация, но не бива да се пренебрегват и рисковете. Бих препоръчал на автора да обърне внимание на прилаганите в Европейския съюз стрес тестове, на които се подлагат отделните банки. Често клонове на чуждестранни банки използват прилагани в други страни решения, които изглеждат като иновации в приемащата страна. В тази връзка ще споделя, че доколкото дисертацията има теоретичен и практико-приложен характер и е свързана с кредитно-инвестиционната активност на опериращите в Украйна банки, в нея заслужава да бъде фокусирано вниманието върху възможностите на иновативния подход за привличане на чуждестранни капитали и инвестиции, от каквито остро се нуждае тази държава.

Високо оценявам направените изводи в края на всеки раздел на дисертацията и така всеки, който търси отговори на конкретни въпроси лесно ги намира.

Заключение

Считам, че предложеният за обсъждане дисертационен труд има достойнствата на оригинално самостоятелно изследване с теоретични и практико-приложни приноси. В това намирам основание да подкрепя аспирациите на Владимир Котковскию за придобиване на научната степен „доктор на икономическите науки“ на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“.

16 октомври 2016 г.

Проф. д-р Динко Динков